

Nr 147.

Av herr **Norling m. fl.**, om vissa åtgärder för ökat bostadsbyggande.

Bostadsfrågan är alltså det mest brännande sociala problemet i vårt land. På många håll, framför allt i de större städerna, är bostadsbristen ännu svår och ofta orsak till tragiska förhållanden för många familjer. Så redovisas exempelvis i Stockholm vid kvartalsskiftet september—oktober 1953 antalet bostadssökande till 80 553, varav 41 573 anges sakna egen lägenhet. Antalet bostadssökande utan egen lägenhet, av vilka 9 866 har minderåriga barn, har på ett år ökat med ca 7 500. I Göteborg har antalet bostadssökande enligt senaste uppgifter ökat till över 28 000, därav 14 600 som saknar egen bostad och 2 700 med minderåriga barn. För landet som helhet anges antalet bostadslösa år 1952, enligt 1951 års bostadsutrednings slutbetänkande, till över 60 000. Inräknas berörda familjemedlemmar är det ca 175 000 människor som sålunda svårartat drabbas av bostadsbristen.

När riksdagen 1948 fattade sina beslut om statligt stöd åt bostadsbyggnadsverksamheten, utgick den ifrån ett nybyggnadsprogram omfattande 60 000 lägenheter per år, därav ca 45 000 i tätorterna. Om detta program fullföljts, skulle det i dag ha funnits ytterligare ca 75 000 lägenheter på bostadsmarknaden. Genom att statsmakterna använt bostadsbyggandet som "samhällsekonomisk regulator" och genom att produktionen av byggnadsmaterial behärskas av enskilda monopolföretag som genom sitt kartellsystem reglerar såväl materialtillgången som prissättningen, har programmet för bostadspolitiken icke kunnat följas.

Samtidigt med den otillräckliga bostadsproduktionen har hyrorna ökat dels genom stegrade byggkostnader och dels genom regeringens medgivande till generella hyresstegringar. Det förekommer att bostadssökande med lägre inkomster nödgas avböja erbjudande om bostäder, därför att de trots bostadssubventionerna inte varit i stånd att betala de höga hyrorna.

De höga byggkostnaderna och därmed hyresstegringarna är framför allt ett resultat av de kraftigt stegrade monopolpriserna på byggnadsmaterial. Byggnadskostnadsindex' utveckling från 1931 till 1952 ger besked härom. Medan totalkostnaderna under denna tid stigit från siffran 100 till 214, har byggnadsmaterialpriserna stigit till inte mindre än 267, medan lönekostnadsstegringen stannar vid 157. Tendensen till sjunkande materialpriser under senare tid motsäger icke det faktum, att bostadsbyggandet i hög grad fördröjats genom att monopolföretagen oinskränkt fått tillskansa sig stora vinster. Då byggnadsmaterielen representerar ungefär hälften av byggkostnaderna och en fjärdedel av hyran, är åtgärder för att sänka materialkostnaderna av stor betydelse för

hyressättningen. Enda lösningen för att radikalt förbilliga byggnadsmaterielen synes vara att överföra produktionen i samhällelig ägo och tillhandahålla byggnadsmaterial till självkostnadspriser. Då 1947 års byggnadsmaterialutredning, tillsatt för att utreda frågan och framkomma med förslag om förbilligande av byggnadsmaterielen, nu efter sex år äntligen signalerat att resultaten av dess verksamhet kommer att framläggas under 1954, blir det tillfälle att återkomma till frågan i hela dess utsträckning i samband därmed.

Regeringens åtgärd att sänka beräkningsgrunden för det provisoriska tillägglånet med ytterligare en krona per kvm lägenhetsyta utöver den tidigare av riksdagen beslutade reduceringen med en krona per kvm motverkar möjligheten att sänka hyrorna i den mån byggnadskostnaderna kan pressas nedåt. Förslaget "att Kungl. Maj:t skall äga att, i den mån kostnadsutvecklingen giver anledning därtill, ytterligare minska det provisoriska tillägglånet och — om så visar sig möjligt — helt avveckla detsamma" innebär, att hyrorna skall hållas på hittillsvarande orimliga nivå, även om byggnadskostnaderna minskar. I konsekvens med vår tidigare inställning anser vi att det provisoriska tillägglånet bör återföras till den ursprungliga beräkningsgrunden, fyra kronor per kvadratmeter lägenhetsyta, åtminstone intill dess att mera långtående åtgärder kan vidtagas för minskning av byggnadskostnaderna och därmed sänkning av hyresnivån.

Med upphävandet av byggnadsregleringen från 1 januari 1954 borde förutsättningar finnas att väsentligt öka bostadsproduktionen. I stället för att bostadsbyggandet regleras genom kvotssystem kommer det emellertid i själva verket att regleras via långivningen. Av utfärdade tillämpningsbestämmelser framgår att en viss åtstramning av låneverksamheten förutses, vilket kan komma att medföra att bostadsbyggen, som är beroende av den statliga långivningen, icke färdigställas i den takt och omfattning, som material- och arbetskraftsresurser annars skulle medge. Det är angeläget att tillse, att byggnadsverksamheten icke hämmas genom en alltför rigorös ordning vid långivningen.

Regeringens förslag i årets statsverksproposition utgår ifrån att under nästa budgetår byggnadsföretag kommer att igångsättas avseende sammanlagt ca 53 000 lägenheter med viss marginal för ökning av långivningen "om arbetsmarknadspolitiska skäl giver anledning därtill". Denna målsättning måste med hänsyn till den alltjämt omfattande bostadsbristen anses otillräcklig. De hinder, som tidigare åberopats som skäl för att det ursprungliga bostadsbyggnadsprogrammet ej fullföljts, nämligen brist på byggnadsmaterial och arbetskraft, finns ej längre. Tillgången på byggnadsmaterial och arbetskraft skulle tvärtom kunna möjliggöra en väsentlig stegring av tempot för att i någon mån inhämta den eftersläpning som förekommit. Det är orimligt att byggnadsarbetare skall gå arbetslösa, samtidigt som det råder brist på bostäder. I stället borde alla ansträngningar inriktas på att avhjälpa tillfälliga svårigheter, som kan uppstå i form av brist på arbetskraft på en del håll, samtidigt som det råder arbetslöshet på andra.

Bostadsstyrelsen har i sina beräkningar, enligt statsverkspropositionen, utgått ifrån att långivningen skulle komma att avsevärt överstiga vad som motsvarar ett årligt tillskott av 50 000 lägenheter och har i fråga om den preliminära långivningens omfattning ifrågasatt om beloppet för preliminära beslut över huvud taget bör maximeras. Vi ansluter oss till en sådan uppfattning och anser att en nybyggnad av 60 000 bostadslägenheter bör vara minimiprogram för det fortsatta bostadsbyggandet.

Med hänvisning till vad som sålunda anförts hemställer vi,

att riksdagen i skrivelse till Kungl. Maj:t uttalar, att en nybyggnad av 60 000 lägenheter bör utgöra minimiprogram för bostadsbyggandet under nästkommande budgetår, och anholder att härför ytterligare erforderliga medel för långivningen ställs till förfogande, samt

att riksdagen i fråga om de provisoriska tillägglånen måtte besluta en återgång till den tidigare beräkningsgrunden motsvarande fyra kronor per kvadratmeter lägenhetsyta och att för höjningen erforderliga medel tillföres fonden för låneunderstöd.

Stockholm den 27 januari 1954.

Anton Norling.

Helmer Persson.

Ola Persson.
